

## CALITATEA FORMĂRII PROFESIONALE ÎN VIZIUNEA STUDENȚILOR ȘI ANGAJATORILOR. STUDIU DE CAZ

Gheorghe NEAGU, dr., conf. univ., Facultatea de Drept și Științe Sociale,  
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

**Abstract:** *The present article presents the analysis of quality of training in Alecu Russo Balti State University (USARB). The educational process is designed from both internal and external perspectives. The established diagnosis and conclusions are based on a solid empirical support: panel sociological investigations made during the years 2010-2015. The recommendations made to improve the quality of training are oriented predominantly towards diminishing the internal factors that hinder the educational process.*

**Keywords:** *quality of professional training, internal dimension of quality, external dimension of quality, learning conditions, Bachelor's programs; Master's programs; theoretical knowledge, practical knowledge, abilities, skills, educational-training management process, teachers, students, labor market insertion.*

Concepută prin prisma principiilor sistemului Bologna, activitatea Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (USARB) trebuie abordată ca un element important al suveranității economice și securității naționale a Republicii Moldova. Or, calitatea cadrelor pregătite constituie un bun național de care depinde competitivitatea serviciilor oferite de societatea moldovenească în condițiile globalizării.

În contextul acestei viziuni, ne propunem să abordăm calitatea formării profesionale inițiale din perspectivă internă (prin prisma opiniilor studenților-absolvenți ai programelor de licență și ai programelor de master de la Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți și din perspectivă externă (în baza analizei percepțiilor absolvenților Universității, angajați în câmpul muncii în domeniul pe care l-au absolvit, dar și ale reprezentanților angajatorilor) în vederea stabilirii unui diagnostic adecvat stării de fapt a relaționării Universității cu piața muncii și argumentării unor soluții de îmbunătățire a calității capitalului uman<sup>11</sup>.

---

<sup>11</sup>Datele în baza cărora vom încerca să realizăm acest obiectiv au fost colectate în urma efectuării, pe parcursul anilor 2012-2015, a următoarelor investigații psihosociologice: iulie 2012 (au fost intervievați absolvenții programelor de licență – 805 respondenți); ianuarie 2013 (absolvenții programelor de master – 90 de credite); aprilie-mai 2013 (absolvenții domeniul Drept, angajați în câmpul muncii în domeniu (38 de respondenți) și angajatorii din același domeniu (36 de manageri: Baroul de avocați Bălți, Judecătoria Ungheni, OSC Bălți, procuratura r. Florești, Comisariatul de Poliție Florești, Procuratura r. Drochia, Judecătoria Sîngerei, Judecătoria Glodeni etc.); aprilie-mai 2013 (angajatorii din domeniul 14 Științe ale educației (60 de manageri din mun. Bălți și câteva raioane din nordul țării, în special, din r. Drochia); iulie 2013 (absolvenții programelor de licență – 614 respondenți); iulie 2013 (absolvenții programelor de masterat – 120 de credite – 117 respondenți); iunie 2014 (absolvenții programelor de licență), iunie 2015 (absolvenții programelor de licență – 890 de respondenți); iunie 2015 (absolvenții programelor de master – 120 ECTS);

În calitate de reper teoretico-metodologic pentru realizarea studiilor nominalizate au servit următoarele lucrări: Ciotlăuș, Simona; Florian, Bogdan; Hâncean, Marian-Gabriel; Miroiu, Adrian; Păunescu, Mihai; Rusu, Raluca; Tăriceanu, Elena-Alina; Tufiș, Claudiu; Vlăsceanu, Lazăr; Voicu, Bogdan. *Calitatea învățământului superior din România, O analiză instituțională a tendințelor actuale.*, Iași, Editura Polirom, 2011; Vlăsceanu, Lazăr; Miroiu, Adrian; Păunescu, Mihai; Hâncean, Marian-Gabriel, *Barometrul calității 2010. Starea calității în învățământul superior din România*, Brașov, Editura Universității „Transilvania”, 2011; Analiza diagnostic „Universitățile și dezvoltarea capitalului uman”. Panelul nr.1. Coordonator: prof. dr. Ion Gh. Roșca// [http://edu2025.ro/UserFiles/File/LivrabileR1/diagnostic\\_panel1.pdf](http://edu2025.ro/UserFiles/File/LivrabileR1/diagnostic_panel1.pdf); Korca Mihai (coordonator). Educația de calitate pentru piața muncii. București: Editura Universitară, 2009; Cabac, Valeriu, *Calitatea învățământului superior în viziunea comunității academice. Studiu de caz - Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*, Bălți, 2006.

Remarcăm faptul că analiza percepției asupra calității studiilor rămîne oarecum subiectivă atîta timp cît este dificil de măsurat aprecierile cantitative și calitative pentru toate intrările în USARB (sistem social deschis) și rezultatele serviciilor educaționale oferite de către această entitate, menite să îmbunătățească calitatea forței de muncă.

În ceea ce privește intrările, nu avem date exhaustive, dar, conform cercetării sociologice efectuate de specialiștii de la Academia de Științe a Moldovei, în opinia experților, cea mai rea situație era în gimnaziile și liceele din localitățile rurale. Doar 15% apreciau situația ca fiind *bună și foarte bună*, în timp ce evaluările ca fiind *proastă și foarte proastă* întruneau 43%. În localitățile urbane, lucrurile stăteau mai bine: 40% considerau calitatea ca fiind *bună și foarte bună*<sup>12</sup>.

În acest context, este de remarcat faptul că cea mai mare parte a candidaților la studii în USARB sînt din mediul rural.

Dimensiunea calitativă a intrărilor în USARB a fost măsurată, prin intermediul unor itemi incluși în ancheta sociologică pentru absolvenții programelor de licență. Un segment important dintre absolvenți au menționat că pregătirea pe care au obținut-o în veriga preuniversitară nu le-a permis să se integreze fără probleme în comunitatea universitară. Astfel, la întrebarea „Considerați că pregătirea Dvs. anterioară v-a permis să însușiți materia predată?”, doar 47,87% din absolvenții anului 2015 au menționat că nu au avut probleme la acest capitol, în timp ce 47,30% au indicat poziția „cu mici probleme” (au însușit materia), 4,04% – „cu dificultate” și 0,79% – „cu mari dificultăți”. (În anul 2012, datele erau și mai elocvente: 52% din cei intervievați au recunoscut că la însușirea materiei predate au avut „mici probleme”, iar 3,62% – „cu dificultate”). Dacă e să ne referim la cauzele dificultăților întîmpinate, acestea sînt următoarele: pregătirea preuniversitară slabă; neînsușirea unităților de curs universitare anterioare; calitatea joasă a explicațiilor corpului profesoral-didactic universitar.

Aceste date ne vorbesc despre necesitatea abordării calității proceselor educaționale sistemic, din perspectiva interacțiunii dintre toate componentele sistemului educațional. Or, calitatea proceselor în veriga universitară depind, într-o mare măsură, de calitatea materiei prime, de gradul de pregătire al absolvenților sistemului preuniversitar. Această remarcă nu trebuie înțeleasă în sensul delegării responsabilității pentru carențele procesului de formare profesională, actorilor sociali din veriga preuniversitară. Din contra, trebuie să cunoaștem foarte bine caracteristicile studenților înmatriculați și să utilizăm tehnologii adecvate de instruire, centrate pe nevoile acestora, diferențiat de la facultate la facultate și chiar în cadrul grupei academice. Concomitent, urmează să intensificăm colaborarea cu sistemul preuniversitar, încercînd prin instrumentele de care dispunem (manuale, ghiduri, cursuri de perfecționare, cursuri de recalificare, implementarea proiectelor de cercetare etc.) să contribuim la soluționarea unor probleme cu care se confruntă sistemul/subsistemul nominalizat.

Unul dintre factorii care influențează în mod deosebit calitatea procesului de formare profesională a tineretului studios rezidă în **calitatea condițiilor de învățare** la Universitate. În opinia respondenților, acestea se prezintă, după cum urmează:

<b>2012 (Licență)</b>	<b>2015 (L)</b>	<b>Absolv. angajați: Drept (L.;M)</b>
1. Bune – 51%	62,92%	75,67%
2. Satisfăcătoare – 46%	35,96%	21,62%
3. Nesatisfăcătoare – 3%	1,12%	2,70%

Așadar, majoritatea absolută a absolvenților au evaluat pozitiv (deși, nuanțat) condițiile de învățare la Universitate, iar absolvenții angajați din domeniul Drept – le-au dat o notă și mai înaltă.

În același timp, existența condițiilor favorabile nu conduce nemijlocit și direct la realizarea calitativă a procesului de formare profesională. Condițiile respective sînt utilizate în funcție de profesionalismul și responsabilitatea actorilor principali care își dau concursul la realizarea acestui proces. Despre aceasta ne vorbește elocvent și listarea criteriilor/factorilor care determină calitatea pregătirii specialiștilor la Universitate (absolvenții au menționat pînă la trei poziții):

<b>Absolvenții (Licență)</b>	<b>2012</b>	<b>2015</b>
1. Condițiile de învățare	57%	65,06%
2. Prestația/gradul de pregătire al cadrelor didactice	60%	53,15%
3. Efortul depus de studenți	53%	51,12%

<sup>12</sup>Mocanu, Angela, *Educația-factor important al mobilității sociale*, în Revista de filosofie, sociologie și științe politice, 2013, nr. 2, p. 167.

4. Motivarea studenților	45%	55,28%
5. Calitatea relațiilor „profesor-student”	55%	50,56%
6. Modalitățile de evaluare utilizate	15%	24,61%

Principalii actori care își dau concursul la procesul de formare profesională, evident, sînt cadrele didactice și studenții (inclusiv calitatea relațiilor dintre aceste entități), ghidați de către managerii de toate nivelurile. În acest context, este necesar să ne referim la portretul psihosociologic al cadrelor didactice (în viziunea absolvenților), caracteristicile definitorii ale studenților absolvenți (în autoevaluarea acestora) și la calitatea managementului universitar.

Portretul psihosociologic al cadrelor didactice a fost realizat prin intermediul unei serii de întrebări (unele dintre care exercitau funcția de întrebări de control), principala fiind întrebarea prin intermediul căreia au fost evidențiate cele mai importante calități ale corpului profesoral-didactic care asigură pregătirea calitativă a studenților (respondenții programelor de licență au evidențiat pînă la trei poziții).

1. calitățile umane (deschidere, bunăvoință, receptivitate, respectul față de studenți) – 65% (2012); 62,13% (2015)
2. măiestria pedagogică (expunerea materiei, utilizarea metodelor active, trezirea interesului față de disciplina predată etc.) – 63%; 46,97%
3. cunoașterea temeinică a materiei predate – 56,29%
4. cultura vorbirii – 29%; 38,88%
5. orientarea la folosirea materiei în viitoarea activitate profesională – 20%; 23,82%
6. obiectivitatea evaluării – 24%; 17,64%
7. cointeresarea în succesul studenților – 27%; 15,39%
8. exigența – 8%; 7,53%

Este de reținut, în special, punctul de vedere privind importanța calităților umane în procesul de formare profesională. Această viziune, corelată cu rolul calității relațiilor „profesor-student”, și alți cîțiva itemi ce au avut menire să măsoare unele manifestări tenebre în USARB, demonstrează existența carențelor în interacțiunea dintre actorii principali ai procesului de formare profesională. Pînă la tratarea studentului în calitate de client al procesului de formare profesională mai este mult de muncă.

În ceea ce privește autoevaluarea dimensiunilor comportamentului propriu, evidențiem următoarele date mai relevante, în baza cărora putem judeca despre factorii care influențează, într-un fel sau altul, calitatea studiilor. Astfel, studenții afirmau că se pregăteau de ore (seminare, lucrări practice, de laborator):

	2014	2015
1. aproape întotdeauna	58,90%	61,24%
2. frecvent	38,82%	37,30%
3. rar	2,28%	1,46%

Portretul sociologic al studentului-absolvent poate fi completat și prin dimensiunile ce țin de gradul de conștientizare a rolurilor sociale pe care acesta trebuia să le exercite. Astfel, la întrebarea *Cum apreciați, în ansamblu, atitudinea pe care au manifestat-o studenții pe parcursul anilor față de obligațiile lor profesionale?*” au fost obținute următoarele răspunsuri:

	2012/2015 (Licență)	2015 (Master, 120 ECTS)
1. foarte responsabilă	– 12,01%/27,53%	16,95%
2. responsabilă	– 42,55%/43,93%	60,45%
3. mai degrabă responsabilă decît iresponsabilă	– 27,79%/18,65%	12,99%
4. nici responsabilă, nici iresponsabilă	– 11,43%/6,29%	5,08%
5. mai degrabă iresponsabilă decît responsabilă	– 3,47%/2,70%	3,39%
6. iresponsabilă/total iresponsabilă	– 1,01%/0,90%	1,12%

Chiar dacă indicii invocați vor să afirme creșterea gradului de conștientizare de către studenți a obligațiilor lor funcționale, întrebările de control demonstrează faptul că studenții și-au supraapreciat eforturile depuse în vederea formării profesionale. Astfel, studiile efectuate în 2012-2015 în rîndul absolvenților programelor de Licență demonstrează că, cel puțin, 25% din absolvenți preferau să susțină examenele într-o formă mai degajată, fără a depune mari eforturi (în 2015 acest indice a constituit 26,07%, iar 3,03% – fără a depune eforturi, dar cu o notă de trecere).

Cîteva întrebări aveau obiectivul să măsoare **calitatea managementului proceselor** orientate spre asigurarea calității formării specialiștilor. Astfel, la întrebarea „În ce măsură sînteți mulțumit de ceea ce a realizat conducerea Universității în vederea modernizării procesului instructiv-educativ?” au fost obținute următoarele rezultate:

2013/2015 (Licență)	2015 (Master, 120 ECTS)
1. foarte mulțumit – 13,60%/31,12%	27,12%
2. mulțumit – 53,26%/46,29%	53,67%
3. mai degrabă mulțumit decît nemulțumit – 17,80%/15,06%	14,12%
4. nici mulțumit, nici nemulțumit – 9,70%/4,83%	2,82%
5. mai degrabă nemulțumit decît mulțumit – 2,03%/1,57%	0%
6. nemulțumit – 1,30%/0,79%	1,69%
7. total nemulțumit – 0,58%/0,34%	0,56%

Managementul proceselor ce țin de formarea profesională realizat de către conducerea USARB este apreciat destul de înalt, în deosebi, de către absolvenții programelor de master.

Absolvenții programelor de master au avut posibilitatea să evalueze și managementul procesului instructiv-educativ realizat de către conducerea Facultății: 83% din absolvenții programelor 120 ECTS au indicat pozițiile *mulțumit* și *foarte mulțumit*.

Este de reținut faptul că managementul, climatul organizațional condiționează, direct și indirect, funcționalitatea școlii<sup>13</sup>, «reprezintă piatra de temelie a școlii bune și fundamentul pentru îmbunătățirea acesteia»<sup>14</sup>.

**Condițiile de învățare (premisă a calității formării profesionale) și prestația actorilor principali ai procesului în cauză, au condus la realizarea următorului produs final** (calitatea acestui produs a fost măsurată din mai multe perspective, încercînd să realizăm un diagnostic cît mai obiectiv posibil în cadrul unei anchete de opinie). Astfel, la întrebarea „Per ansamblu, în ce măsură sînteți mulțumit de calitatea studiilor obținute?” au fost obținute următoarele date:

Licență, 2013/2015	Master, 2013/2015, 120 ECTS
1. foarte mulțumit – 15,34%/28,31%	27,96%/23,16%
2. mulțumit – 53,40%/48%	57,62%/59,32%
3. mai degrabă mulțumit decît nemulțumit – 20,84%/15,51%	9,32%/11,86%
4. nici mulțumit nici nemulțumit – 7,09%/5,73%	3,38%/3,95%
5. mai degrabă nemulțumit decît mulțumit – 1,30%/1,12%	0,84%/0,56%
6. nemulțumit – 0,87%/0,22%	0%/1,13%
7. total nemulțumit – 0,29%/0,34%	0,84%/0%

Acești indici urmează să fie corelați cu răspunsurile absolvenților la întrebarea „Cum apreciați gradul de pregătire al Dvs. pentru inserția pe piața muncii?”

2013/2015 (Licență)	2015 master, 120 ECTS
1. foarte înalt – 6,66%/ 11,46%	15,25%
2. înalt – 56,15% /57,87%	63,84%
3. nu prea înalt -24,89%/20,22%	15,82%
4. insuficient – 4,20%/5,39%	2,82%
5. nu pot răspunde – 7,24% /5,06%	2,26%

După cum era și de așteptat, indicii respectivi sînt mai înalți în rîndul masteranzilor. Or, la Ciclul II, programe de master, se înscriu, de regulă, cei mai buni absolvenți ai programelor de Licență.

Indicii invocați anterior, de o generalitate extinsă, au fost concretizați prin evaluarea următoarelor dimensiuni ale procesului de formare profesională, solicitate pe piața muncii: **(absolvenți programelor de licență, 2013/2015/master 120 ECTS, 2015)**

**Variantele de apreciere au fost aceleași pentru toate enunțurile:**

- 1 – 1 punct: insuficient, complet neadecvat, cu un impact negativ;
- 2 – 2 puncte: slab, puțin acceptabil;

<sup>13</sup>Nicoliescu, O., Verboncu, I., *Management*, Ediția a III-a, București, Editura Economică, 1999, p. 402.

<sup>14</sup>Studiu național privind dezvoltarea culturii calității la nivelul sistemului de învățămînt preuniversitar/ Constantin-Șerban Iosifescu, Constanța-Valentina Mihăilă, Monica-Vanda Munteanu/ [www.edu.ro/index.php/articles/20080](http://www.edu.ro/index.php/articles/20080)

- 3 – 3 puncte: nivel mediu, admisibil;  
 4 – 4 puncte: bun, satisfăcător, un impact pozitiv;  
 5 – 5 puncte: excelent, un impact pozitiv puternic.

Nr. crt.	Criterii de apreciere / Întrebări	1	2	3	4	5
1	Nivelul de pregătire teoretică a absolvenților	1,45%/ 1,46%/ 2,26%	3,62%/ 2,36%/ 1,69%	18,81%/ 17,75%/ 6,78%	47,90%/ 38,65%/ 45,20%	25,47%/ <b>39,78%</b> / <b>44,07%</b>
2	Abilitățile practice, capacitatea de a soluționa probleme ce țin de profilul specializării	2,89%/ 2,58%/ 3,39%	10,27%/ 5,39%/ 3,39%	27,04%/ 21,01%/ 14,69%	38,06%/ 39,66%/ 43,50%	17,37%/ <b>31,35%</b> / <b>35,03%</b>
3	Abilitățile creative, participative ale absolvenților	2,32%/ 2,58%/ 1,69%	11,14%/ 5,62%/ 5,65%	24,66%/ 21,24%/ 13,56%	35,02%/ 31,01%/ 41,24%	22,72%/ <b>39,55%</b> / <b>37,85%</b>
4	Aptitudini de comunicare, comportament social	1,88%/ 1,80%/ 2,82%	5,21%/ 4,38%/ 1,13%	17,37%/ 16,18%/ 10,17%	35,31%/ 35,17%/ 43,50%	34,88%/ <b>42,47%</b> / <b>42,37%</b>
5	Nivelul de posedare a tehnologiilor informaționale, soft-urilor specializate	3,04%/ 3,71%/ 2,82%	7,53%/ 5,62%/ 1,13%	24,75%/ 19,44%/ 12,99%	35,02%/ 34,83%/ 41,81%	25,47%/ <b>36,40%</b> / <b>41,24%</b>
6	Încrederea și siguranța profesională a absolvenților universității	3,04%/ 3,48%/ 1,69%	8,54%/ 6,18%/ 3,39%	25,47%/ 15,39%/ 18,64%	37,63%/ 35,62%/ 41,81%	20,55%/ <b>39,33%</b> / <b>34,46%</b>
7	Nivelul de posedare a instrumentarului legislativ în domeniul specialității și profilului de activitate	2,46%/ 1,80%/ 1,13%	8,10%/ 6,29%/ 2,26%	26,48%/ 18,99%/ 16,95%	40,09%/ 37,08%/ 44,07%	19,10%/ <b>35,84%</b> / <b>35,59%</b>
8	Gradul de actualizare a instruirii profesionale a absolvenților, corespunderea cerințelor pieței muncii și priorităților europene	3,62%/ 2,93%/ 2,26%	10,42%/ 5,73%/ 2,26%	28,51%/ 19,10%/ 22,60%	37,05%/ 35,73%/ 41,81%	16,79%/ <b>36,52%</b> / <b>31,07%</b>
9	Cum apreciați în general activitatea și calitatea prestațiilor Universității?	3,62%/ <b>2,02%</b> / <b>1,69%</b>	10,42%/ <b>3,15%</b> / <b>2,26%</b>	28,51%/ <b>12,58%</b> / <b>10,73%</b>	37,05%/ <b>33,60%</b> / <b>41,24%</b>	16,79%/ <b>48,65%</b> / <b>44,07%</b>

*Așadar, în viziunea absolvenților programelor de licență și programelor de master, calitatea formării profesionale în USARB este destul de înaltă.*

*În același timp, este cazul să menționăm că este vorba de evaluarea proceselor din cadrul unui sistem închis în sine, în mare parte neconectat la piața muncii<sup>15</sup>. În acest context, este și mai important să știm cum este evaluat actul educațional din perspectiva pieței forței de muncă, de către angajatori și de către absolvenții USARB, încadrați în câmpul muncii.*

Astfel, **absolvenții domeniul 38 Drept**, angajați în câmpul muncii au evaluat dimensiunile corespunzătoare ale procesului de formare profesională, după cum urmează:

Nr. crt.	Criterii de apreciere / Întrebări	1	2	3	4	5
1	Nivelul de pregătire teoretică a absolvenților	0%	0%	16,21%	64,86%	18,91%
2	Abilitățile practice, capacitatea de a soluționa probleme ce țin de profilul specializării	0	5,55	38,88	44,44	11,11
3	Abilitățile creative, participative ale absolvenților	0	5,88	35,29	41,17	17,64
4	Aptitudini de comunicare, comportament social	0	2,85	8,57	60	28,57
5	Nivelul de posedare a tehnologiilor informaționale, softurilor specializate	0	8,57	31,42	34,28	25,71
6	Încrederea și siguranța profesională a absolvenților universității	0	11,42	28,57	42,85	17,14

<sup>15</sup> Relevăm faptul că studenții de la Ciclul II, programe de master, în marea lor majoritate sînt angajați în câmpul muncii și au posibilitatea să evalueze calitatea studiilor din ambele perspective. Astfel, 83,05% din absolvenții programelor de master 120 ECTS (2015) erau angajați în câmpul muncii.

7	Nivelul de posedare a instrumentarului legislativ în domeniul specialității și profilului de activitate	0	5,71	25,71	37,14	31,42
8	Gradul de actualizare a instruirii profesionale a absolvenților, corespunderea cerințelor pieței muncii și priorităților europene	0	5,71	42,85	37,14	14,28
9	<i>Calitatea pregătirii specialiștilor în comparație cu absolvenții altor instituții de învățământ</i>	0	2,94	8,82	52,94	35,29
10	Cum apreciați în general activitatea și calitatea prestațiilor Universității?	0	2,85	8,57	54,28	34,28

#### Angajatorii din domeniul 38 Drept:

Nr. crt.	Criterii de apreciere / Întrebări	1	2	3	4	5
1	Nivelul de pregătire teoretică a absolvenților	0%	0%	8,33%	50%	41,66%
2	Abilitățile practice, capacitatea de a soluționa probleme ce țin de profilul specializării	0	4,16	16,66	55,16	25
3	Abilitățile creative, participative ale absolvenților	0	0	13,63	40,90	45,45
4	Aptitudini de comunicare, comportament social	0	0	4,34	17,39	78,26
5	Nivelul de posedare a tehnologiilor informaționale, softurilor specializate	0	4,16	8,33	41,66	45,83
6	Încrederea și siguranța profesională a absolvenților universității	0	4,16	12,50	33,33	50
7	Nivelul de posedare a instrumentarului legislativ în domeniul specialității și profilului de activitate	0	0	16,66	41,66	41,66
8	Gradul de actualizare a instruirii profesionale a absolvenților, corespunderea cerințelor pieței muncii și priorităților europene	0	0	16,66	50	33,33
9	<i>Calitatea pregătirii specialiștilor în comparație cu absolvenții altor instituții de învățământ</i>	0	0	16,66	41,66	41,66
10	Cum apreciați în general activitatea și calitatea prestațiilor Universității?	0	0	0	50	50

#### Angajatorii din domeniul 14 Științe ale educației:

Nr. crt.	Criterii de apreciere / Întrebări	1	2	3	4	5
1	Nivelul de pregătire teoretică a absolvenților	0%	0%	0%	63,15%	36,84%
2	Abilitățile practice, capacitatea de a soluționa probleme ce țin de profilul specializării	0	0	10	60	30
3	Abilitățile creative, participative ale absolvenților	0	0	5,26	52,63	42,10
4	Aptitudini de comunicare, comportament social	0	0	0	35	65
5	Nivelul de posedare a tehnologiilor informaționale, softurilor specializate	0	0	5,55	22,22	72,22
6	Încrederea și siguranța profesională a absolvenților universității	0	0	10	50	40
7	Nivelul de posedare a instrumentarului legislativ în domeniul specialității și profilului de activitate	0	0	19,04	42,85	33,33
8	Gradul de actualizare a instruirii profesionale a absolvenților, corespunderea cerințelor pieței muncii și priorităților europene	0	0	15,78	47,36	36,84
9	Calitatea pregătirii specialiștilor în comparație cu absolvenții altor instituții de învățământ	0	0	10	30	60
10	Cum apreciați în general activitatea și calitatea prestațiilor Universității?	0	0	0	26,31	73,68

Abordarea cumulativă a acestor evaluări ne permit să tragem concluzia conform căreia calitatea prestațiilor USARB este percepută de către angajatori și absolvenți ca fiind (încă) destul de înaltă, inclusiv, în comparație cu activitatea altor Universități din țară.

**În același timp, aceleași date ne permit să identificăm și cele mai vulnerabile dimensiuni ale procesului de formare profesională:**

- formarea abilităților practice, capacității de a soluționa probleme ce țin de profilul programului de studiu;
- formarea abilităților creative, participative ale absolvenților;
- gradul insuficient de actualizare a instruirii profesionale a studenților, de corespundere cerințelor pieței muncii și priorităților europene.

La rîndul lor, acești indicatori importanți ai calității proceselor din USARB sînt condiționați de o multitudine de factori. Investigațiile efectuate ne permit să elucidăm o serie de factori (nu neapărat în ordinea priorității lor, mai ales, datorită faptului că au fost identificați în urma mai multor investigații pe eșantioane diferite ca dimensiune):

- lipsa motivației pentru un segment destul de mare al tineretului studios, care au preferat să susțină examenele într-o formă mai degajată, fără a depune mari eforturi (30,97% – 2013; 26,07 – 2015)
- calitatea neadecvată a raportului „profesor-student” (Calitatea relațiilor dintre profesor și student (19% – 2012, 21,71% – 2013; 16,07% – în 2015) din respondenți nu le considerau democratice și nu au corespuns așteptărilor lor; actele de corupție);
- rolul neadecvat al practicii în formarea profesională (modalitățile de efectuare a stagiilor de practică au corespuns „în mică măsură” – 33%/31,55%/25,96% (2012/2013/2015) „nu au corespuns deloc” – 7%/5,07%/3,60% (Licență, 2012/2013/2015; pentru 28,25% din absolvenții programelor de master – 120 ECTS, promoția 2015, modalitățile de efectuare a stagiilor de practică au corespuns în mică măsură);
- carențe în proiectarea și realizarea actului didactic (programele de studiu au corespuns „în mică măsură așteptărilor” – 37,05% (2013/28,09% (2015); „nu au corespuns deloc” – 2,46% (2013/1,91% (2015, Licență); la ore nu se formează gîndirea critică: profesorul dictează, de obicei, notițele de curs, care trebuie memorizate; suprapunerea materiei la unele unități de curs („în măsură relativ mare” – 22,58%; „în mică măsură” – 45,88% (L, 2013); conspectul – unica sursă de informare (nivel Licență); gradul de profesionalism al corpului didactic a corespuns așteptărilor „în mică măsură” – 12,82% (nivel Masterat, 2013)/10,73%, 2015); modalitățile de predare-învățare-evaluare au corespuns așteptărilor masteranzilor, programe de 120 ECTS, promoția 2015, în mică măsură – 23,16%; materia de studii de la o unitate de curs se suprapunea cu materia studiată la altă disciplină: în măsură relativ mare – 16,29%; în măsură foarte mare – 3,15% (2015, licență).
- carențe în realizarea continuității programelor de licență și de master: uneori, *materia predată la Ciclul II, studii de master, a fost o repetare a cursurilor de la ciclul I, studii de licență* (în 2015, 24,29% din absolvenții programelor de master, 120 ECTS au fost întru totul de acord cu această afirmație, iar 52,54% au fost de acord parțial);
- considerentele economice (profesorii tind să mențină contingentul de studenți care achită taxa de studii și nu aplică standardele de rigoare etc.

Investigațiile sociologice empirice se centrează pe identificarea și analiza neajunsurilor în vederea argumentării unor soluții de depășire a acestora. **Modalitățile de depășire a carențelor** în procesul de formare profesională, de îmbunătățire a calității acestuia, în viziunea studenților-absolvenți sînt următoarele:

#### **Absolvenții, nivel Licență – 2013/2015**

**Care sînt principalele trei acțiuni care ar trebui întreprinse pentru a îmbunătăți situația în Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți?**

1. atragerea mai pe larg a specialiștilor-practicieni în procesul de formare profesională – 58,76%/60,67%;
2. instituirea unui dialog sistematic cu studenții, absolvenții, asociațiile profesionale și angajatorii reprezentativi pentru ajustarea ofertei de studii la cerințele pieței muncii – 55,72%/60,0%;
3. consolidarea legăturii dintre teorie și practică – 45,59%/40,34%;
4. implementarea reală și eficientă a unui mecanism intern de monitorizare operativă continuă a asigurării calității educației universitare – 37,19%/45,17%;
5. definirea listei de competențe și abilități pe care angajatorii se așteaptă să le găsească la nivelul unui absolvent-potențial viitor angajat – 23,59%/23,37%;
6. creșterea gradului de transparență în procesul decizional – 22,0%/29,33%;

7. sporirea rolului angajatorilor în elaborarea și implementarea programelor de studiu – 19,10%/13,82%;
8. depășirea fenomenelor indezirabile în relația „profesor-student” – 17,37%/13,37%;
9. „Educația continuă” a partenerilor (în special, a angajatorilor și recrutorilor) pentru a le explica noile tipuri de calificări promovate prin ciclurile de studii Bologna, pentru a prezenta realele competențe cognitive și funcțional-acționale ale absolvenților de licență cu cei care absolvă un program de masterat – 15,05%/13,48%.

#### **Absolvenții USARB din domeniul 38 Drept, angajați în câmpul muncii:**

**Care sînt principalele trei acțiuni care ar trebui întreprinse pentru a îmbunătăți situația în Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți?**

1. atragerea mai pe larg a specialiștilor-practicieni în procesul de formare profesională – 63,15%;
2. consolidarea legăturii dintre teorie și practică – 55,26%;
3. instituirea unui dialog sistematic cu studenții, absolvenții, asociațiile profesionale și angajatorii reprezentativi pentru ajustarea ofertei de studii la cerințele pieței muncii – 50%;
4. implementarea reală și eficientă a unui mecanism intern de monitorizare operativă continuă a asigurării calității educației universitare – 26,31%;
5. creșterea gradului de transparență în procesul decizional – 21,05%;
6. sporirea rolului angajatorilor în elaborarea și implementarea programelor de studiu – 18,42%;
7. definirea listei de competențe și abilități pe care angajatorii se așteaptă să le găsească la nivelul unui absolvent-potențial viitor angajat – 15,78%;
8. depășirea fenomenelor indezirabile în relația „profesor-student” – 5,26%;
9. „Educația continuă” a partenerilor (în special, a angajatorilor și recrutorilor) pentru a le explica noile tipuri de calificări promovate prin ciclurile de studii Bologna, pentru a prezenta realele competențe cognitive și funcțional-acționale ale absolvenților de licență cu cei care absolvă un program de masterat – 5,26%.

**Angajatorii din domeniul 38 Drept și cei din domeniul 14 Științe ale educației** la întrebarea deschisă „Menționați aspectele pe care Universitatea trebuie să le îmbunătățească în mod prioritar” au insistat asupra depășirii decalajului dintre teorie și practică, aplicării cunoștințelor în practică, eficientizării practicii de specialitate; formării abilităților de lucru în echipă, abilităților de manager și altor sugestii specifice fiecărui domeniu de formare profesională.

**Concluzii:** percepția internă și externă a calității educației profesionale în USARB ne permite să conchidem că nivelul formării profesionale este încă înalt, dar în absența datelor exhaustive despre calitatea intrărilor și ieșirilor din USARB, cât și a datelor despre necesitățile (nu numai curente, dar și de perspectivă) a pieței forței de muncă, concluzia evidențiată este aproximativă, cu o anumită doză de subiectivism. Cu atât mai imperios se impune cunoașterea traiectoriei absolvenților USARB și estimarea performanțelor acestora în comparație cu activitatea absolvenților altor universități din țară și de peste hotare, cât și consolidarea legăturilor angajatorii.

De rînd cu acțiunile sistemice orientate spre realizarea acestui deziderat strategic, se impune depășirea unor factori frenatori interni ai procesului de formare profesională: îmbunătățirea curriculumurilor disciplinare, în special prin intermediul creșterii ponderii cunoștințelor și deprinderilor practice; diminuarea manifestărilor indezirabile în raportul dintre cadrele didactice și studenți; eficientizarea stagiilor de practică; atragerea mai pe larg în procesul de formare a practicienilor ș.a.

#### **Note bibliografice:**

1. Analiza diagnostic „Universitățile și dezvoltarea capitalului uman”. Panelul nr.1. Coordonator: prof. dr. Ion Gh. Roșca// [http://edu2025.ro/UserFiles/File/LivrabileR1/diagnostic\\_panel1.pdf](http://edu2025.ro/UserFiles/File/LivrabileR1/diagnostic_panel1.pdf);
2. Cabac, Valeriu, *Calitatea învățămîntului superior în viziunea comunității academice. Studiu de caz – Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți*, Bălți, 2006.
3. Ciotlăuș, Simona; Florian, Bogdan; Hâncean, Marian-Gabriel; Miroiu, Adrian; Păunescu, Mihai; Rusu, Raluca; Tăriceanu, Elena-Alina; Tufiș, Claudiu; Vlăsceanu, Lazăr; Voicu, Bogdan, *Calitatea învățămîntului superior din România. O analiză instituțională a tendințelor actuale*, Iași, Editura Polirom, 2011.
4. Korka, Mihai (coord.), *Educația de calitate pentru piața muncii*, București, Editura Universitară, 2009.
5. Mocanu, Angela, *Educația-factor important al mobilității sociale*, în Revista de filosofie, sociologie și științe politice, 2013, nr. 2.
6. Niclolescu, O., Verboncu, I., *Management*, Ediția a III-a, București, Editura Economică, 1999.



7. Studiu național privind dezvoltarea culturii calității la nivelul sistemului de învățământ preuniversitar/ Constantin-Șerban Iosifescu, Constanța-Valentina Mihăilă, Monica-Vanda Munteanu/ [www.edu.ro/index.php/articles/20080](http://www.edu.ro/index.php/articles/20080).
8. Vlăsceanu, Lazăr; Miroiu, Adrian; Păunescu, Mihai; Hâncean, Marian-Gabriel, *Barometrul calității 2010. Starea calității în învățământul superior din România*, Brașov, Editura Universității „Transilvania”, 2011.